

De ce această dezbatere în mediul virtual propusă de Institutul pentru Politici Publice?

Adrian Moraru, Director Adjunct

Am apelat la această metodă, de a provoca măcar în mediul virtual o dezbatere, pe de o parte pentru că tema este de interes pentru Institutul pentru Politici Publice (IPP) – lucru demonstrat de analizele constante asupra legislativului român - și pe de altă parte pentru că suntem de părere că o decizie politică de reformare a Parlamentului trebuie să fie precedată de o dezbatere publică. Cu atât mai mult atunci când vorbim despre un referendum, opțiunile și implicațiile fiecăreia dintre variante – aceea de a păstra actuala structură și componență a Parlamentului, respectiv de a opta pentru un Parlament unicameral, cu mai puțini parlamentari, trebuie cunoscute în egală măsură de cei chemați să își manifeste opțiunea prin vot.

Vorbind despre dezbaterea publică asupra reformării Parlamentului, remarcăm, în primul rând faptul că declanșarea ei de către Președintele Băsescu în timpul campaniei electorale pentru alegerea Președintelui, 2009 (în care chiar el este unul dintre candidați) nu a fost cea mai inspirată decizie. La cât de complexă este tema în discuție, românii ar fi meritat ca dezbaterea despre Parlament să nu se amestece în calculele electorale. Pe de altă parte, din experiență, trebuie recunoscut un alt lucru: până când cineva nu provoacă sau nu uzează de un termen limită, lucrurile se târănează și nu se iau niciodată decizii majore în viața publică din România.

Pe fond, în discuție apar 2 chestiuni distincte:

Prima, este cea legată de numărul de parlamentari: din punctul meu de vedere *numărul actual de parlamentari* este mare, cu atât mai mult cu cât aceștia sunt aleși (și datorită sistemului electoral) cu câteva mii de voturi. Dacă ne uităm la ultimele alegeri, media de voturi cu care se alege un parlamentar în România este de aproximativ 2000 – 3000 voturi. Acest argument poate fi, din perspectiva noastră, unul just pentru reducerea numărului de parlamentari. În acest context însă, atragem atenția celor care folosesc metoda de raportare a numărului de parlamentari la cel al populației, asupra pericolului de a utiliza în mod greșit această metodologie. Însumând numărul deputaților la cel al senatorilor și împărțind acest total la număr populație din țara respectivă, nu reprezintă metoda de calcul științific și universal utilizată. Când o țară are un parlament cu o singură cameră, acest raționament de calcul este corect. În cazul nostru calculul de mărime este dat de camera cea mai populată (care este cea inferioară) și nu de suma celor din cele două întrucât acest lucru ar duce la înmulțirea cu 2 a populației.

În ceea ce privește *costurile cu un parlamentar*, este foarte adevărat că, așa cum mulți o spun zilele acestea, democrația costă. Însă, având în vedere că ne interesează reducerea numărului de parlamentari din perspectiva *reprezentativității* nu pot să nu doresc să văd care ar fi economia. Astfel, ca un avantaj secundar, adiacent, nu pot să omit să fac observația tehnică următoare: nu cred că ar trebui să ne uităm la costurile per parlamentar, cât mai degrabă la costurile unui Camere. Deoarece vorbim de o reducere de aproximativ 100 de parlamentari, mă voi referi în argumentația de mai departe la camera superioară a Parlamentului – anume Senatul. Bugetul acestuia este de 100 milioane Euro având în vedere costurile aferente clădirii, personalului, parlamentarilor etc. Tot în contextul

cheltuielilor, nu pot să nu amintesc de o propunere mai veche a Institutului pentru Politici Publice care avea în vedere oricum comasarea serviciilor administrative ale actualelor Camere. În acest moment avem 2 rânduri de structuri, 2 echipe care se ocupă de site-uri, 2 echipe care se ocupă de cazarea parlamentarilor, 2 echipe care se ocupă de achiziții publice etc. Toate aceste probleme administrative pot fi rezolvate printr-un singur aparat administrativ. Această propunere încă o considerăm de actualitate și din perspectiva Institutului, anumite servicii ale celor 2 Camere ar trebui să se unifice funcționând ca un aparat administrativ comun.

Cea de-a doua temă care se va constitui, de altfel, într-o întrebare distinctă la referendum, este cea privind renunțarea la o cameră a parlamentului. Dezbaterea despre *unicameralism vs. bicameralism* este în mod eronat, în opinia noastră, asociată cu eșecul democrației. Referitor la acest subiect, s-a folosit argumentul *check and balance* deci posibilitatea de a te contrapune Președintelui. În realitate nu se întâmplă ca o Cameră să audieze, de exemplu, și o alta să voteze. În relația cu Președintele României, nu se ia în calcul existența unei camere sau a două, astfel că acest argument nu are nici un fel de fundamentare, Camera Deputaților și Senatul prezentându-se în fața Președintelui ca un organism de sine stătător – Parlamentul.

Un alt argument utilizat de către cei care pledează pentru necesitatea bicameralismului este diversificarea rolurilor celor 2 Camere. În realitate, în România toate voturile exprimate în cele 2 camere sunt politizate. Prin urmare faptul că deputații unei majorități din Camera Deputaților votează într-un fel, iar senatorii aceluiași partid realizează eroarea comisă de colegii lor deputați și o corectează prin vot (întorc decizia) fiind mai înțelepți, mai responsabili, reprezintă un scenariu destul de greu de imaginat. În România, rar se întâmplă o „deviere” din linia partidului. Din această perspectivă, țin să subliniez faptul că în România bicameralismul nu este suficient exploatat, nepunându-se în valoare de niciun fel ceea ce reprezintă cu adevărat acest sistem.

Nu pot însă să nu constat și să atrag atenția celor care combat unicameralismul și îl asociază cu state comuniste, state totalitare, unde parlamentul este doar folosit pe post de marionetă, că lucrurile nu sunt chiar așa. Este dificil de înțeles de ce, pentru o serie de analiști din România, unicameralismul a devenit brusc asociat până la identitate unui sistem politic totalitar deși toate statele din jurul României au, de fapt, parlamente unicamerale (3 dintre acestea nu sunt membre în UE, 2 sunt – Ungaria și Bulgaria). De asemenea, jumătate din țările membre UE au parlamente unicamerale – iar această prezentare a eventualității alegerii unui parlament unicameral ca un derapaj către dictatură mi se pare cel puțin exagerată.. Este însă foarte adevărat că discursurile care utilizează extreme prind de minune în fața unor oameni neinstruiți. Dar într-o discuție tehnică prezentarea unui astfel de argument poate fi ușor de combătut. Un alt argument al celor care susțin bicameralismul ține de tradiția acestuia în România. Și din acest punct de vedere așa spune că, din contră, România are o tradiție de parlament unicameral, iar parlamentele bicamerale au fost introduse prin lovituri nedemocratice, apărând în perioade mai degrabă lipsite de democrație, dictatorii preferând să dividă și să complice sistemul prin aceste mecanisme. România a avut și monarhie dar a ales să nu mai fie. Această idee a tradiției, nu poate fi folosită în sens absolut.;

Din punct de vedere **tehnic**, vom fi curând puși în situația de a răspunde prin DA sau NU unei/unor întrebări prestabilite. Important este ca *formularea întrebării/întrebărilor* să fie suficient de explicită pentru cei care trebuie să răspundă..

În ceea ce privește întrebarea privind reducerea numărului de parlamentari (până la 300), credem că ar fi fost extrem de util să existe o dezbatere autentică privind numărul concret la care trebuie ajuns, în condițiile în care, dacă referendumul va trece, vom avea nevoie de o modificare constituțională în acest sens.

De asemenea, în ceea ce privește întrebarea referitoare la tipul de sistem parlamentar pe care cetățenii români și-l doresc (unicameral sau bicameral) formularea nu ar trebui să ridice probleme de înțelegere, în sensul celor invocate mai sus. În acest caz însă trebuie avut în vedere faptul că o astfel de modificare vine la pachet cu altele, cu implicații constituționale evidente. Așadar, nu este vorba numai de numărul de camere ci de faptul că trebuie avut în vedere modificarea, regândirea mecanismelor conexe. De aceea, subliniez nevoia unei dezbateri ample înainte de a fi făcut ceva concret ceva în această direcție.

Fără să fi epuizat nici de departe tema, rămân la părere că eroarea de a lua decizii politice majore în România fără o dezbatere dincolo de birourile partidelor, ar fi trebuit evitată cu această ocazie.